

OBSAH

	ÚVOD	13
1.	VZNIK A DRUHY PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI.....	17
1.1.	Obecně k problematice právní odpovědnosti ve zdravotnictví.....	17
1.2.	Předpoklady vzniku právní odpovědnosti.....	19
1.3.	Druhy právní odpovědnosti.....	23
1.3.1.	Trestní odpovědnost	23
1.3.2.	Občanskoprávní odpovědnost	24
1.3.3.	Správní odpovědnost	25
1.3.4.	Pracovněprávní odpovědnost.....	26
1.3.5.	Disciplinární odpovědnost lékařů, stomatologů a farmaceutů vůči komorám.....	27
1.3.6.	Některé další důsledky porušení povinností, »smluvní odpovědnost«.....	27
2.	TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	29
2.1.	Základy trestní odpovědnosti.....	30
2.1.1.	Zavinění.....	30
2.1.2.	Zásada zákonnosti a subsidiarity trestní represe	31
2.1.3.	Okolnosti vylučující protiprávnost.....	32
2.2.	Vybrané trestné činy, ke kterým může při výkonu zdravotnického povolání dojít.....	36
2.2.1.	Ublížení na zdraví a usmrcení z nedbalosti.....	36
2.2.2.	Neposkytnutí pomoci.....	40
2.2.3.	Omezení a zbavení osobní svobody.....	43
2.2.4.	Poškození cizích práv.....	45
2.2.5.	Účast na sebevraždě.....	45
2.2.6.	Nedovolené přerušování těhotenství.....	47
2.2.7.	Neoprávněné nakládání s osobními údaji.....	47
2.2.8.	Výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, šíření toxikomanie.....	48
2.2.9.	Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem.....	49
2.2.10.	Šíření nakažlivé lidské nemoci.....	50
2.2.11.	Ohrožení pod vlivem návykové látky	50
2.2.12.	Přijetí úplatku a podplácení.....	51
2.2.13.	Podvod	52

2.2.14.	Nepřekážení a neoznámení trestného činu.....	52
2.2.15.	Padělání a vystavování nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu.....	55
2.2.16.	Nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány	55
2.2.17.	Nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem	56
2.3.	Některé další instituty trestního práva	57
2.3.1.	Podmíněné zastavení trestního stíhání	57
2.3.2.	Narovnání.....	58
2.3.3.	Podmíněné upuštění od zbytku trestu zákazu činnosti.....	59
2.3.4.	Zahlazení odsouzení.....	59
2.4.	Základní informace o trestním řízení.....	60
2.4.1.	Zásada presumpce nevinny.....	60
2.4.2.	Zásada legality a oficiality.....	61
2.4.3.	Zásada obžalovací	61
2.4.4.	Podávání informací v rámci trestního řízení.....	62
2.4.5.	Obviněný a jeho práva	62
2.4.6.	Poškozený a jeho práva.....	63
2.4.7.	Dokazování	63
2.4.8.	Prověřování trestních oznámení.....	64
2.4.9.	Přípravné řízení	64
2.4.10.	Hlavní líčení, zkrácené řízení, trestní příkaz	65
2.4.11.	Opravné prostředky.....	67
2.4.12.	Ústavní stížnost	68
3.	OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	71
3.1.	Odpovědnost za škodu	71
3.1.1.	Povinnost předcházet škodám (prevenční povinnost).....	71
3.1.2.	Obecná odpovědnost – odpovědnost za porušení právní povinnosti.....	72
3.1.3.	Odpovědnost za škodu vzniklou povahou použité věci.....	74
3.1.4.	Odpovědnost za škodu na vnesených a odložených věcech	75
3.1.5.	Spoluodpovědnost poškozeného.....	76
3.1.6.	Rozsah náhrady škody, promlčení.....	78
3.1.7.	Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.....	80
3.2.	Právo na ochranu osobnosti	81
3.3.	Základní informace o řízení podle občanského soudního řádu...87	
3.3.1.	Návrh na zahájení řízení – žaloba	87
3.3.2.	Jednání u soudu	88
3.3.3.	Opravné prostředky.....	90
3.3.4.	Výkon rozhodnutí a exekuce.....	91
3.3.5.	Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení občana v ústavu zdravotnické péče.....	92

(Obsah)

4.	PRACOVNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	95
4.1.	Povinnosti zaměstnanců a vedoucích.....	95
4.1.1.	Povinnost konat práci podle pokynů zaměstnavatele	95
4.1.2.	Povinnost dodržovat právní předpisy.....	96
4.2.	Výpověď a okamžité zrušení pracovního poměru	97
4.2.1.	Výpověď.....	97
4.2.2.	Okamžité zrušení pracovního poměru.....	100
4.2.3.	Žaloba o neplatnost výpovědi nebo okamžitého zrušení pracovního poměru	100
4.3.	Odpovědnost zaměstnance za škodu.....	101
4.3.1.	Povinnost vytvořit zaměstnancům náležité pracovní podmínky... ..	101
4.3.2.	Povinnost oznamovací a zakročovací.....	102
4.3.3.	Předpoklady odpovědnosti zaměstnance za škodu	103
4.3.4.	Výše náhrady škody	104
4.3.5.	Odpovědnost za škodu způsobenou na svěřených hodnotách, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat.....	104
4.3.6.	Odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů	105
5.	SPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	107
5.1.	Obecně o pojmech z oblasti správy.....	107
5.1.1.	Veřejná správa, státní správa	107
5.1.2.	Správní orgány, správní akty	108
5.1.3.	Zdravotničtí pracovníci a státní správa	109
5.2.	Podíl zdravotnických pracovníků na správní činnosti.....	110
5.2.1.	Zásahy lékaře do právní pozice občana	110
5.2.2.	Posuzování zdravotní způsobilosti.....	111
5.2.3.	Návrh na přezkoumání opatření učiněného při poskytování zdravotní péče.....	113
5.2.4.	Odpovědnost za plnění úkolů v oblasti správy.....	114
5.3.	Správní trestání	114
5.3.1.	Přestupky	115
5.3.2.	Jiné správní delikty	117
5.3.2.1.	Pokuty za porušování předpisů (zákonů), správní delikty a ukládání pokut se vztahem ke zdravotnictví podle různých zákonů	117
	☒ Pokuty za porušování předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a nemocenského pojištění	117
	☒ Pokuty za porušování předpisů o ochraně veřejného zdraví	118
	☒ Zákon o veřejném zdravotním pojištění.....	118
5.3.2.2.	Správní odpovědnost podle zákona o poskytování zdravotní péče v nestátních zdravotnických zařízeních	119
	☒ Postih státních zařízení.....	122
5.4.	Správní řízení	122
5.5.	Soudní přezkoumávání správních rozhodnutí	125

6.	DISCIPLINÁRNÍ ODPOVĚDNOST	129
6.1.	Postavení a úkoly komor	129
6.2.	Disciplinární pravomoc komor	131
6.3.	Nejvýznamnější povinnosti členů komor.....	132
6.3.1.	Povinnost postupovat odborně	132
6.3.2.	Povinnost postupovat v souladu s etikou povolání.....	133
6.3.3.	Povinnost dodržovat platné právní normy	134
7.	PŘEVZETÍ PACIENTA DO PÉČE	137
7.1.	Přijetí pacienta do zařízení ambulantní péče	137
7.1.1.	Svobodná volba lékaře	137
7.1.2.	Registrace pacienta.....	139
7.1.3.	Přerušování péče o pacienta.....	140
7.1.4.	Péče ambulantních odborníků.....	141
7.1.5.	Předávání zdravotnické dokumentace.....	142
7.2.	Přijetí pacienta do ústavní péče, propuštění z ústavní péče.....	144
7.2.1.	Návaznost péče ambulantní a ústavní	144
7.2.2.	Přijetí/nepřijetí do zařízení ústavní péče	145
7.2.3.	Volba ošetřujícího lékaře.....	147
7.2.4.	Přeložení	148
7.2.5.	Propuštění	148
7.3.	Zdravotnická dokumentace	151
	■ Skartace zdravotnické dokumentace	155
	■ Odpovědnost.....	156
8.	LEX ARTIS. DIAGNOSTICKÉ A TERAPEUTICKÉ VÝKONY ..	159
8.1.	Právní základ povinnosti poskytovat péči lege artis	159
8.2.	Obsah pojmu »lex artis«.....	161
8.3.	Aplikace poznatků vědy v medicínské praxi.....	164
8.4.	Oprávnění ke stanovení odborných postupů (kdo vymezuje a hodnotí požadavky na odborné postupy)	165
8.5.	Omezení povinnosti poskytovat péči lege artis	168
8.6.	Odpovědnost za diagnostické a terapeutické výkony	171
9.	ODPOVĚDNOST ZA PODŘÍZENÉ A PŘI TÝMOVÉ PRÁCI... 	175
9.1.	Odpovědnost za podřízené	175
9.1.1.	Vztah lékař–sestra	176
9.1.2.	Vztah primář–podřízený	177
9.1.3.	Odpovědnost vedoucího zdravotnického zařízení	178
9.2.	Týmová práce a odpovědnost	179
9.2.1.	Konziliární činnost.....	180
9.2.2.	Tým typu lékař–nelékařský zdravotnický personál	181
	■ Aplikace infuzí a i.v. injekcí	182
	■ Odpovědnost za ponechání roušky a nástroje v operačním poli ..	182

(Obsah)

9.2.3.	Odpovědnost vedoucího operačního týmu.....	183
	☛ Odpovědnost v týmu složeném ze zástupců různých lékařských oborů	184
9.3.	Odpovědnost za ne plně kvalifikované osoby	184
9.3.1.	Odpovědnost za chybu absolventa, lékaře v předatestační přípravě a studentů	184
9.3.2.	Vstup dalších zdravotnických pracovníků a nezdravotnických pracovníků do týmové práce ve zdravotnictví, jejich odpovědnost	187
	☛ Podíl představitelů technických a společenských věd na zdravotní péči	187
	☛ Podíl pacienta a jeho rodiny na poskytování zdravotní péče z hlediska právní odpovědnosti	188
10.	KOMUNIKACE S PACIENTEM A RODINOU	191
10.1.	Nelze nekomunikovat!	191
10.1.1.	Blokace komunikace s pacientem	192
10.1.2.	Vizita není vhodná pro důvěrnou komunikaci	194
10.1.3.	Syndrom vyhoření.....	194
10.1.4.	Iatropatogenie	195
10.2.	Informovaný souhlas	196
10.2.1.	Povinnost informovat nemocného	196
10.2.2.	Informace dostatečné, ale šetrné	199
10.2.3.	Informovaný souhlas nemocného	203
10.2.4.	Informovaný nesouhlas – revers.....	205
10.3.	Některé specifické případy.....	207
10.3.1.	Nevyléčitelně nemocní	207
10.3.2.	Osoby psychicky alterované	210
10.3.3.	Ostatní specifické situace	211
10.4.	Lékař a rodina pacienta.....	212
10.4.1.	Informace osobám blízkým nemocnému.....	212
10.4.2.	Informování a souhlas zákonného zástupce a opatrovníka	213
11.	POVINNÁ MLČENLIVOST ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ	219
11.1.	Kdo je vázán povinnou mlčenlivostí?.....	220
11.2.	Co je předmětem povinné mlčenlivosti?.....	221
11.3.	Vůči komu je třeba chránit informace a jakou formou lze porušit stanovenou povinnost mlčenlivosti?.....	222
11.4.	Jaké jsou výjimky z povinné mlčenlivosti?	224
11.4.1.	Sdělování informací se souhlasem pacienta.....	225
11.4.2.	Oznamovací povinnost na základě zvláštních předpisů	226
11.5.	Sankce za porušení povinné mlčenlivosti	227

11.6.	Některé další otázky povinné mlčenlivosti	228
11.6.1.	Zachovávaní mlčenlivosti po smrti pacienta	228
11.6.2.	Zvláštní postavení hygienické služby	229
11.6.3.	Ochrana před alkoholismem a jinými toxikomaniemi	231
	☛ Sdělování výsledků rozboru krve odebrané za účelem zjištění ovlivnění alkoholem nebo jinou návykovou látkou	231
	☛ Zjišťování ovlivnění alkoholem při ústavní péči a další problémy	232
	☛ Přístup k informacím o ošetření na záchytné stanici	233
	☛ Pracovní neschopnost způsobená v opilosti	233
12.	SPECIFICKÉ ÚSEKY ZDRAVOTNÍ PÉČE	235
12.1.	Zásahy do reprodukce	235
12.1.1.	Antikoncepce	235
12.1.2.	Sterilizace	237
12.1.3.	Umělé přerušování těhotenství	239
12.1.4.	Asistovaná reprodukce (umělé oplodnění)	242
12.2.	Pitva, transplantace a další zásahy na mrtvém	245
12.2.1.	Respektování zásad piety a etických požadavků	246
12.2.2.	Provádění pitev	246
12.2.3.	Odběr tkání a orgánů	248
	☛ Odběry od žijícího dárce	249
	☛ Odběry od zemřelého dárce	249
12.2.4.	Odběry pro jiné účely než transplantační, zákaz zásahů na mrtvém těle	252
12.3.	Meze při poskytování zdravotní péče a při prodlužování života (eutanázie?)	254
12.3.1.	Aktivní eutanázie	255
12.3.2.	Pasivní eutanázie	256
12.3.3.	Meze při poskytování zdravotní péče	257
	☛ Ekonomické možnosti	258
	☛ Vůle pacienta	258
	☛ Indikovanost postupu	259
12.4.	Lékařský experiment	261
12.5.	Klonování	265
13.	PRÁVNÍ OCHRANA LÉKAŘŮ A DALŠÍCH ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ	269
13.1.	Předcházet situacím, které mohou vést k právní odpovědnosti	269
13.2.	Problematika obhajoby lékaře v trestním řízení	274
13.2.1.	Podání vysvětlení	274
13.2.2.	Obhajoba v případě zahájení trestního stíhání	275
13.2.3.	Možnost podmíněného zastavení trestního stíhání a tzv. narovnání	276

(Obsah)

13.2.4.	Prostudování spisu.....	277
13.2.5.	Příprava na hlavní líčení.....	278
13.2.6.	Obhajoba při hlavním líčení.....	279
13.2.7.	Odvolaání.....	280
13.2.8.	Podmíněné upuštění od zbytku trestu zákazu činnosti.....	281
13.2.9.	Mimořádné opravné prostředky.....	281
13.3.	Využívání práv v občanském soudním řízení	
	a ve správním řízení.....	282
13.3.1.	Uvědomění pojišťovny.....	282
13.3.2.	Vyjádření k žalobě a příprava na jednání.....	283
13.3.3.	Odvolaání a dovolání.....	283
13.3.4.	Postup ve správním řízení.....	284
13.3.5.	Pracovněprávní spory.....	284
13.4.	Problematika znaleckých posudků.....	286
13.4.1.	Poslání znaleckého posudku.....	286
13.4.2.	Zkoumání správnosti volby znaleckého odvětví.....	287
13.4.3.	Námítky proti osobě znalce.....	288
13.4.4.	Správnost a úplnost otázek zadaných znalci.....	288
13.4.5.	Podklady pro znalecký posudek.....	289
13.4.6.	Výhrady ke znaleckému posudku.....	290
13.4.7.	Posudek jiného znalce na žádost obhajoby.....	291
13.4.8.	Výslech znalce.....	293
13.4.9.	Zkoumání správnosti interpretace znaleckého posudku.....	293
13.5.	Ochrana osobnosti.....	294
13.5.1.	Právo na odpověď a dodatečné sdělení.....	295
13.5.2.	Právo na ochranu osobnosti.....	296
13.5.3.	Právo na ochranu dobré pověsti právnícké osoby.....	297
13.5.4.	Trestnost šíření nepravdivých difamujících údajů.....	298
13.5.5.	Ochrana zdravotníků před násilím, vyhrožováním	
	a ohrožováním.....	298
	☞ Jak reagovat na výhrůžky a slovní útoky.....	298
	☞ Právo na sebeobranu.....	300
	ZÁVĚR.....	303
	LITERATURA.....	305
	REJSTŘÍK.....	307